

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. rugsėjo 4 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Direktyva 91/676/EEB — 5 straipsnio 4 dalis — II priedo A dalies 1-3 ir 5 punktai — III priedo 1 dalies 1-3 punktai ir 2 dalis — Vandenių apsauga nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių — Tręšimo laikotarpiai — Gyvulių mėšlo sandėliavimo talpyklų dydis — Tręšimo ribojimas — Draudimas tręšti stačių šlaitų dirvas arba išalusias ar apsnigtas dirvas — Neatitiktis nacionalinės teisės aktams“

Byloje C-237/12

dėl 2012 m. gegužės 16 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama E. Manhaeve, B. Simon ir J. Hottiaux, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Prancūzijos Respubliką, atstovaujamą G. de Bergues, S. Menez ir D. Colas,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, teisėjai J. L. da Cruz Vilaça (pranešėjas), G. Arestis, J.-C. Bonichot ir A. Arabadžiev,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. lapkričio 6 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2014 m. sausio 16 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

1. Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad nepriėmusi visų įstatymų ir kitų teisės aktų, būtinų, kad būtų visiškai ir tinkamai įgyvendinti visi reikalavimai, kurie jai tenka pagal 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (OL L 375, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 68) 5 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 1–3 ir 5 punktais ir III priedo 1 dalies 1–3 punktais, ir 2 dalį, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šią direktyvą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

2. Pagal Direktyvos 91/676 11 konstatuojamąją dalį veiksmų programose „turi būti numatytos priemonės, kaip riboti visų azoto turinčių trąšų naudojimą ir ypač kaip nustatyti gyvulių mėšlo naudojimo konkrečias ribas“.
3. Minėtos direktyvos 1 straipsnyje patikslinama, kad jos tikslas yra mažinti vandens taršą, kurią sukelia ar skatina žemės ūkyje naudojami nitratai, ir stabdyti tolesnį tokį teršimą.
4. Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės, siekdamos užtikrinti bendrą visų vandenių apsaugos lygį, per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo turi:

- a) sukurti žemdirbių savanoriškai vykdomą geros žemės ūkio praktikos kodeksą (ar kodeksus), kurio nuostatose atispindėtų bent II priedo A dalyje nurodyti punktai;

<...>“

5. Direktyvos 91/676 5 straipsnyje numatyta:

„1. Per dvejus metus nustačius 3 straipsnio 2 dalyje nurodytas zonas ir per vienerius metus, nustačius kiekvieną papildomą 3 straipsnio 4 dalyje nurodytą zoną, valstybės narės, siekdamos įgyvendinti 1 straipsnyje nurodytus tikslus, turi sukurti veiksmų programas nustatytoms pažeidžiamoms zonoms.

<...>

3. Veiksmų programose būtina atsižvelgti į:

- a) turimus mokslinius ir techninius duomenis, labiausiai į atitinkamą taršą azotu iš žemės ūkio ir kitų šaltinių;
- b) valstybės narės atitinkamų rajonų aplinkos sąlygas.

4. Veiksmų programos turi būti įgyvendintos per ketverius metus nuo jų sukūrimo ir jose turi būti numatytos tokios privalomos priemonės:

- a) III priede nurodytos priemonės;
- b) priemonės, kurias valstybės narės nustatė pagal 4 straipsnį sudarytame (-uose) geros žemės ūkio praktikos kodekse (-uose), išskyrus tas priemones, kurias pakeičia III priede nustatytos priemonės.

<...>“

- 6 Šios direktyvos II priedo „Geros žemės ūkio praktikos kodeksas (-ai)“ A dalies 1–3 ir 5 punktai suformuluoti taip:

„Geros žemės ūkio praktikos kodekse (ar kodeksuose), kurio tikslas – mažinti taršą nitratais ir atsižvelgti į skirtingų Bendrijos regionų sąlygas, turi būti tam tikros nuostatos, kuriose prireikus atsispindėtų tokie punktai:

- 1) laikotarpiai, kai netinka žemę tręšti trąšomis;
- 2) stačių šlaitų dirvų tręšimas;
- 3) įmirkusių, užtvindytų, išalusių ar apsnigtų dirvų tręšimas;

<...>

- 5) gyvulių mėšlo sandėliavimo talpyklos ir jų konstrukcijos bei priemonės, kurių reikia imtis siekiant neleisti nutekančiam vandeniui ar prasiskverbiančiam į požeminius ir paviršinius vandenis skysčiui, kuriame yra gyvulių mėšlo ir saugomų augalinių medžiagų, pavyzdžiui, siloso nuotėkų, teršti vandenį;

<...>“

- 7 Direktyvos III priedo „Į veiksmų programas, kurios numatytos 5 straipsnio 4 dalies a punkte, įtrauktinos priemonės“ 1–3 dalyse numatyta:

„1. Šios priemonės turi apimti taisykles, reglamentuojančias:

- 1) laikotarpius, kada draudžiama tręsti dirvą tam tikrų rūšių trąšomis;
  - 2) gyvulių mėšlo saugojimo talpyklų dydį; šios talpyklos turi būti didesnės, negu reikia gyvulių mėšlui saugoti ilgiausią laiką, kai pažeidžiamose zonose tręsti yra draudžiama, išskyrus atvejus, kai galima kompetentingai institucijai įrodyti, kad visas mėšlo kiekis, kuris viršija talpyklų turį, bus sutvarkytas taip, kad aplinkai žalos nedarys;
  - 3) geros žemės ūkio praktikos kodeksą atitinkančius trąšų naudojimo apribojimus atsižvelgiant į pažeidžiamų zonų ypatybes, ypač į:
    - a) dirvožemio sąlygas, tipą ir nuolydį;
    - b) klimato sąlygas, kritulius ir dirbtinį drėkinimą;
    - c) nusistovėjusią žemės naudojimo ir žemdirbystės tvarką, įskaitant ir sėjomainos sistemas, remiantis pusiausvyra tarp:
      - i) augalams reikalingo azoto numatomo kiekio
- ir

- ii) azoto kiekio, kurį augalai gauna iš dirvos ir trąšų, atitinkančio:
  - azoto kiekį dirvožemyje tuo metu, kai augalai pradeda jo daug naudoti (didžiausias kiekis žiemos pabaigoje),
  - azoto kiekį dirvoje vykstant organinio azoto atsargų grynajai mineralizacijai,
  - azoto junginių kiekį iš gyvulių mėšlo,
  - azoto junginių kiekį iš cheminių [ir kitų] trąšų.

2. Tokios priemonės turi užtikrinti, kad kiekvienoje fermoje ir gyvulininkystės ūkyje gyvulių mėšlo kiekis, įterptas į dirvą kiekvienais metais, ir gyvulių mėšlas, patenkantis į dirvą ganant gyvulius, neviršytų nustatyto kiekio hektarui.

Nustatytas mėšlo kiekis hektarui turi būti toks, kad jame būtų 170 kg N. Tačiau:

- a) vykdydamos pirmąją ketverių metų veiksmų programą valstybės narės gali leisti naudoti tokį mėšlo kiekį, kuriame yra 210 kg N;
- b) vykdydamos vėlesnes ketverių metų veiksmų programas valstybės narės gali nustatyti kitokį kiekį, negu pirmiau nurodyta. Šis kiekis turi būti nustatytas taip, kad netrukdytų pasiekti 1 straipsnyje nurodytų tikslų, ir pagrįstas objektyviais kriterijais, pavyzdžiui:
  - ilgas vegetacinis periodas,
  - didelis augalų poreikis azotui,
  - didelis bendras kritulių kiekis pažeidžiamose zonose,
  - dirvožemis, kuriame vyksta ypač didelė denitrifikacija.

Jei valstybė narė leidžia kitokį kiekį, negu numatyta antrosios pastraipos b punkte, ji turi pranešti Komisijai, kuri tiria tokio kiekio pagrįstumą laikydamosi 9 straipsnio 2 dalyje nustatytos tvarkos.

3. Valstybės narės gali apskaičiuoti 2 dalyje nurodytus kiekius pagal gyvulių skaičių.

<...>“

Prancūzijos teisė

- 8 Direktyvos 91/676 5 straipsnis buvo perkeltas į Prancūzijos teisę 2001 m. sausio 10 d. Dekretu Nr. 2001-34 dėl veiksmų programų, skirtų vandenims nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių apsaugoti. Šio dekreto nuostatos buvo kodifikuotos Aplinkos apsaugos kodekso R.211-80–R.211-85 straipsniais.
- 9 2001 m. kovo 6 d. Nutarimas dėl veiksmų programų, skirtų pažeidžiamose zonose vandens taršai nitratais iš žemės ūkio šaltinių sumažinti (JORE, 2001 m. kovo 25 d., p. 4712; toliau – 2001 m. kovo 6 d. nutarimas), buvo priimtas remiantis Dekretu Nr. 2001-34.

- 10 2005 m. rugpjūčio 1 d. Nutarime dėl minimalių reikalavimų, kuriuos reikia įgyvendinti pažeidžiamose zonose, iš dalies keičiančiame 2001 m. kovo 6 d. Nutarimą dėl veiksmų programų, skirtų pažeidžiamose zonose vandens taršai nitratais iš žemės ūkio šaltinių sumažinti, įgyvendinimo (JORF, 2005 m. rugsėjo 16 d., p. 15019; toliau – 2005 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas) įtvirtinami minėti reikalavimai, be kita ko, tiek, kiek tai susiję su maksimalaus azoto kiekio gyvulių mėšle, kuriuo kasmet gali būti tręšiamos dirvos, apskaičiavimu.
- 11 2003 m. gegužės 15 d. aplinkraštyje „Instrukcijos dėl [taršos iš žemės ūkio šaltinių valdymo programos (PMPOA)] įgyvendinimo: supaprastinimas ir pritaikymas“ pagal gyvulių rūšį nustatytas išskiriamo azoto kiekis (toliau – 2003 m. gegužės 15 d. aplinkraštis).
- 12 2011 m. spalio 10 d. Dekretu Nr. 2011-1257 dėl veiksmų programų, kurias reikia įgyvendinti siekiant apsaugoti vandenį nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (JORF, 2011 m. spalio 11 d., p. 17097), buvo iš dalies pakeisti Aplinkos apsaugos kodekso R. 211-80 – R. 211-85 straipsniai.
- 13 2011 m. gruodžio 19 d. Nutarimas dėl nacionalinių veiksmų programų, kurias reikia įgyvendinti pažeidžiamose zonose siekiant sumažinti vandens taršą nitratais iš žemės ūkio šaltinių (JORF, 2011 m. gruodžio 21 d., p. 21556; toliau – 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimas), buvo priimtas remiantis Dekretu Nr. 2011-1257.

2001 m. kovo 6 d. nutarimas

- 14 2001 m. kovo 6 d. nutarime yra priedas „Veiksmų programų rengimo techninis pagrindas“. Šio priedo 2 dalyje, be kita ko, yra 2.3–2.5 punktai. Minėtame 2.3 punkte „Žemės plotų, įskaitant drėkinamas kultūras, tręšimo azoto turinčiomis trąšomis pusiausvyra“ numatyta:

„Trąšų kiekis ribojamas remiantis pusiausvyra tarp numatomo augalams reikalingo azoto kiekio ir azoto kiekio iš bet kokios rūšies šaltinių. Azoto kiekis, į kurį reikia atsižvelgti, apima visas trąšas <...>

Tręšimo tvarka, kurios reikia laikytis siekiant užtikrinti šią tręšimo pusiausvyrą, įskaitant pritaikymą, susijusį su drėkinamomis kultūromis, įtvirtinta veiksmų programoje. Turi būti nurodyti kiekvienos kultūros, išskiriant drėkinamas ir nedrėkinamas kultūras, bent jau kiekio apskaičiavimo rodikliai (numatomas našumas, žemės prisotinimas azotu ir pan.) ir paskirstymo tvarka.

Šie apskaičiavimo rodikliai ir tvarka nustatomi remiantis turima vietos žemės ūkio informacija, atsižvelgiant į nitratų nuotėkio kiekį, kuris suderinamas su vandens kokybės reikalavimais.

Ūkininkas turi žinoti azoto kiekį, susidarantį iš gyvulių mėšlo ar kitų organinių trąšų <...> Kai šios medžiagos susidaro ne fermoje, iš jų tiekėjų turi būti reikalaujama duomenų, kurie leistų ūkininkams sužinoti šią informaciją ir trąšų iš šių medžiagų rūšį.“

- 15 2001 m. kovo 6 d. Nutarimo 2.4 punkte „Trąšų rūšys ir tręšimo draudimo laikotarpiai“ nustatomi minimalūs laikotarpiai, per kuriuos draudžiama tręšti įvairių rūšių trąšomis. Pagal šiame punkte esančią lentelę rudenį pasodintas lauko kultūras tręšti II rūšies trąšomis draudžiama nuo lapkričio 1 d. iki sausio 15 d., o III rūšies trąšomis – nuo rugsėjo 1 d. iki sausio 15 d. Pavasarį pasodintas lauko kultūras tręšti I rūšies trąšomis draudžiama nuo liepos 1 d. iki rugpjūčio 31 d., II rūšies trąšomis – nuo liepos 1 d. iki sausio 15 d., o III rūšies – nuo liepos 1 d. iki vasario 15 d. Pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, tręšti II rūšies trąšomis draudžiama nuo lapkričio 15 d. iki sausio 15 d., o III rūšies trąšomis – nuo spalio 1 d. iki sausio 31 d.
- 16 Minėto nutarimo 2.5 punkte „Konkrečios tręšimo sąlygos“ numatyta:

„<...>

2. Stačių šlaitų dirvų tręšimas Draudžiama tręšti stačių šlaitų dirvas. Veiksmų programoje patikslinamos situacijos, kada nustatomas draudimas, atsižvelgiant į nutekėjimo už tręšiamo sklypo pavojų arba, nesant tokio pavojaus, į procentais išreikštą šlaito nuolydį, kurį viršijus tręšti draudžiama.

3. Išalusių, užtvindytų ar įmirkusių, apsnigtų dirvų tręšimas Toliau pateiktoje lentelėje nustatyti tręšimo apribojimai. Reglamentuojamo tręšimo atveju veiksmų programoje patikslinamos tręšimo sąlygos. [Pagal šiame punkte nurodytą lentelę išalusių dirvų tręšimas I ir III rūšies trąšomis yra draudžiamas ar reglamentuojamas, o tręšimas II rūšies trąšomis draudžiamas. Apsnigtų dirvų tręšimas I rūšies trąšomis yra draudžiamas ar reglamentuojamas, o tręšimas I ir II rūšies trąšomis draudžiamas.] Žemę, kurios išalęs tik paviršius, kai išalas ir atodrėkis keičiasi per 24 valandas, galima tręšti visų rūšių trąšomis. <...>“

2005 m. rugpjūčio 1 d. nutarimas

- 17 2005 m. rugpjūčio 1 d. nutarimo II priedo 1 punkte „Azoto, kurio yra fermoje esančių gyvulių mėšle, kiekio apskaičiavimas“ numatyta:

„Šiame punkte reglamentuojamas gyvulių išskirtas azotas, gautas padauginus gyvulių skaičių iš tręšti naudojamo azoto iš vieno gyvulio vertės, pakoreguotas, jei reikia, azoto, panaudoto tręšti trečiųjų asmenų laukuose, kiekiu ir azoto iš trečiųjų asmenų kiekiu.

<...>“

2011 m. gruodžio 19 d. nutarimas

- 18 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo 2 straipsnyje numatyta:

„I. – Sandėliavimo talpyklų dydžiui, numatytam I priedo II dalyje, apskaičiuoti taikomi tokie terminai:

1. Reikiamas sandėliavimo talpyklų dydis, apskaičiuojamas taikant DEXEL metodą [(gyvulių ūkio poveikio aplinkai vertinimas)] ir remiantis prefektūrų nutarimuose dėl ketvirtos veiksmų programos esančiais tręšimo draudimo tvarkaraščiais, turi būti užtikrintas nuo šio nutarimo paskelbimo. <...>
2. Reikiamas sandėliavimo talpyklų dydis, apskaičiuojamas pagal DEXEL metodą remiantis nuostatomis, numatytomis I priedo I dalyje <...>, turi būti užtikrintas vėliausiai per trejus metus nuo 5-osios rajonų veiksmų programos pasirašymo ir bet kuriuo atveju vėliausiai iki 2016 m. liepos 1 d.

<...>

II. – Nuostatos, numatytos I priedo I dalyje, II dalies 2 punkte, III dalies 1 punkto c papunktyje, III dalies 2 ir 3 punktuose, IV, V ir VI dalyse, įsigalioja 2012 m. rugsėjo 1 d.“

- 19 Minėto nutarimo I priedo II dalyje „Gyvulių mėšlo sandėliavimo reikalavimai“ numatyta:

„1. Sandėliavimo talpyklos.

Šie reikalavimai taikomi visiems pažeidžiamoje zonoje esantiems gyvulių ūkiams. <...>

<...>

Gyvulių mėšlo sandėliavimo talpyklų dydis turi būti bent jau toks, kad, atsižvelgiant į galimybę apdirbti ar pašalinti šį mėšlą nekeliant grėsmės vandens kokybei, jo pakaktų bent jau minimaliems šio priedo I dalyje nustatytiems draudimo laikotarpiams <...>, ir turi būti atsižvelgiama į papildomą riziką, susijusią su klimato sąlygomis.

Reikalaujamas minimalus sandėliavimo talpyklų dydis išreiškiamas gyvulių mėšlo sandėliavimo savaitėmis. Jis atitinka žemės ūkio pajėgumą, apskaičiuotą taikant DEXEL metodą pagal taršos iš žemės ūkio šaltinių valdymo programą <...> Sandėliavimo talpyklų dydis fermoje nustatomas kiekvienai mėšlo rūšiai.

2. Tam tikro mėšlo sandėliavimas lauke.

<...>

Kietasis mėšlas, kuris negali nutekėti, gali būti laikomas ar kompostuojamas lauke po to, kai jis du mėnesius buvo laikomas ganykloje ar mėšlo krūvoje, taikant toliau nustatytas sąlygas.

<...>

Sandėliavimo trukmė negali viršyti 10 mėnesių ir sandėliuojamas turinys negali būti grąžinamas į tą pačią vietą nepraėjus trejų metų terminui.

<...>“

- 20 To paties nutarimo II priedo A–E dalyse nustatytos azoto ekskrecijos rodiklių normos, tenkančios tam tikros rūšies gyvuliui, siekiant įgyvendinti šio nutarimo I priedo V dalį, kuri susijusi su maksimalaus azoto kiekio, esančio gyvulių mėšle, kurį kiekvienas ūkis kasmet gali panaudoti tręšimui, apskaičiavimo tvarka.

Ikiteisminė procedūra

- 21 Manydama, kad Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje, taikomoje su jos II priedo A dalies 1–5 punktais ir III priedo 1 dalies 1–3 punktais ir 2 dalimi, skelbiami reikalavimai Prancūzijos Respublikos nebuvo tinkamai ir išsamiai įgyvendinti, Komisija pradėjo procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal SESV 258 straipsnį.
- 22 Oficialiu pranešimu paraginusi šią valstybę narę pateikti pastabas, 2011 m. spalio 28 d. Komisija, manydama, kad Prancūzijos Respublikos pastabos jos netenkina, išsiuntė pagrįstą nuomonę, ragindama Prancūzijos Respubliką per du mėnesius nuo gavimo dienos imtis būtinų priemonių, kad į šią nuomonę būtų tinkamai atsižvelgta.
- 23 Prancūzijos Respublika 2011 m. gruodžio 29 d. raštu atsakė į pagrįstą nuomonę, be kita ko, nurodydama, kad dėl Komisijos kaltinimų Prancūzija iš esmės turėjo pakeisti savo teisės aktus. Todėl pagal Dekretą Nr. 2011-1257 nuostata, grindžiama departamentų veiksmų programomis, buvo pakeista nacionaline veiksmų programa ir rajonų veiksmų programomis. Be to, 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimu buvo patvirtinta nacionalinė veiksmų programa, kuria užtikrinama, kad kitais žemės ūkio metais bus taikoma sustiprinto lygio aplinkos apsauga. Kalbėdama apie rajonų veiksmų programas, kurioms taikomos privalomos konsultavimosi su visuomene ir aplinkos apsaugos vertinimo procedūros, Prancūzijos Respublika tvirtina, kad faktiškai neįmanoma jų įgyvendinti iki 2013 m. vidurio.

24 Kadangi Prancūzijos Respublikos atsakymas į pagrįstą nuomonę Komisijos netenkino, ji pareiškė šį ieškinį, tačiau atsisakė pagrįstoje nuomonėje suformuluoto kaltinimo, susijusio su reikalavimu, numatytu Direktyvos 91/676 II priedo A dalies 4 punkte.

Dėl ieškinio

25 Visų pirma reikia pažymėti, kad Direktyva 91/676 siekiama sukurti priemones, būtinas Europos Sąjungoje vandens apsaugai nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių užtikrinti (Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-322/00, EU:C:2003:532, 41 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).

26 Siekdamas šių tikslų valstybės narės, kaip matyti iš Direktyvos 91/676 5 straipsnio 1 dalies, privalo parengti ir įgyvendinti veiksmų programas dėl nustatytų pažeidžiamų zonų.

27 Iš Direktyvos 91/676 11 konstatuojamosios dalies matyti, kad tokiose veiksmų programose turi būti numatytos priemonės, kaip riboti visų azoto turinčių trąšų naudojimą, ypač kaip nustatyti gyvulių mėšlo naudojimo konkrečias ribas.

28 Pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies a ir b punktus minėtose veiksmų programose, kurių įgyvendinimas tenka valstybėms narėms, konkrečiai privalo būti šios direktyvos II ir III prieduose numatytos privalomosios priemonės.

29 Pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 3 dalies a ir b punktus ir II priedo A dalies 1 punktą šiomis veiksmų programose būtina atsižvelgti į turimas geriausias mokslo ir technikos žinias (žr. pagal analogiją Sprendimo *Komisija / Airija*, C-418/04, EU:C:2007:780, 63 punktą) ir į kiekvieno rajono fizines, geologines ir klimato sąlygas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, EU:C:2003:532, 136 ir 155 punktus).

30 Taip pat reikia pažymėti, kad nors valstybės narės turi tam tikrą diskreciją pasirenkant konkrečią Direktyvos 91/676 reikalavimų įgyvendinimo tvarką (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, EU:C:2003:532, 46 punktą), jos bet kuriuo atveju privalo, kaip nurodė ir generalinė advokatė savo išvados 30 punkte, prižiūrėti, kad būtų pasiekti šios direktyvos tikslai, taigi ir Sąjungos politikos tikslai aplinkos apsaugos srityje, remiantis SESV 191 straipsnio 1 ir 2 dalių reikalavimais.

31 Be to, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, įgyvendindamos direktyvą, kaip antai Direktyvą 91/676, kurioje yra techninio pobūdžio taisyklių aplinkos apsaugos srityje, valstybės narės, siekdamos visiškai įvykdyti teisinio saugumo reikalavimą, ypač privalo prižiūrėti, kad jų teisės aktai, skirti šios direktyvos perkėlimui užtikrinti, būtų aiškūs ir tikslūs (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Jungtinė Karalystė*, C-6/04, EU:C:2005:626, 21 ir 26 punktus ir Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-120/09, EU:C:2009:802, 27 punktą).

32 Galiausiai, dar reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, vykstant procesui dėl išipareigojimų neįvykdymo, būtent Komisija turi įrodyti išipareigojimų neįvykdymą ir pateikti Teisingumo Teismui duomenis, reikalingus šiam išipareigojimų neįvykdymui patikrinti, ir ji negali remtis jokiais prielaidomis (Sprendimo *Komisija / Kipras*, C-340/10, EU:C:2012:143, 53 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).

33 Todėl nagrinėdamas šią bylą Teisingumo Teismas privalo patikrinti, ar Komisija pateikė reikiamus duomenis, galinčius įrodyti, kad Prancūzijos Respublikos priimtos priemonės perkeliant Direktyvą 91/676 neatitinka jos reikalavimų.

34 Grįsdama ieškinį Komisija pateikia šešis kaltinimus.

Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, taikomos kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 1 punktu ir III priedo 1 dalies 1 punktu, pažeidimu

Šalių argumentai

- 35 Pirmasis Komisijos kaltinimas, suskaidytas į penkis dalis, susijęs su 2001 m. kovo 6 d. nutarime nustatytais minimaliais laikotarpiais, per kuriuos draudžiama tręšti įvairių rūšių trąšomis. Šiose penkiose dalyse Komisija kaltina Prancūzijos Respubliką atitinkamai:
- dėl to, kad ji nenumatė draudimo tręsti I rūšies trąšomis lauko kultūras, pasodintas rudenį, ir pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius;
  - dėl to, kad ji draudimą tręsti I rūšies trąšomis pavasarį pasodintas lauko kultūras nustatė tik liepos ir rugpjūčio mėn.;
  - dėl to, kad ji nustatė draudimą tręsti II rūšies trąšomis lauko kultūras, pasodintas rudenį, tik laikotarpiu nuo lapkričio 1 d. iki sausio 15 d. ir dėl tų pačių kultūrų neprailgino draudimo tręsti III rūšies trąšomis po sausio 15 d.;
  - dėl to, kad ji neprailgino draudimo tręsti II rūšies trąšomis lauko kultūras, pasodintas pavasarį, po sausio 15 d., ir
  - dėl to, kad ji numatė draudimą tręsti II rūšies trąšomis pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, tik nuo lapkričio 15 d. ir dėl minėtų pievų bei kalnuotų rajonų neprailgino draudimo tręsti III rūšies trąšomis iki vasario mėn. pabaigos.
- 36 Pirmoje šio kaltinimo dalyje Komisija tvirtina, kad Prancūzijos teisėje turi būti numatytos taisyklės, tam tikrą laikotarpį draudžiančios tręsti bet kokios rūšies trąšomis, atsižvelgiant į tai, kad tręšimas tam tikros rūšies trąšomis nepertraukiamai visus metus yra kenksmingas ir neleidžia užtikrinti direktyvos tikslų, kuriais siekiama vandens taršos žemės ūkio kilmės nitratais prevencijos ir sumažinimo.
- 37 Remdamasi turimais moksliniais duomenimis, ši institucija pažymi, kad nors azoto išsiskyrimo iš I rūšies organinių trąšų procesas yra lėtas, jos kelia mažiau pavojaus nei kitų rūšių trąšos, tačiau išsiskiriantis azoto kiekis gali užteršti vandenį dėl nuplovimo ir nutekėjimo. Komisijos teigimu, vandens užteršimo pavojus yra ypač didelis rudenį ir žiemą, nes augalai negali tuoj pat pasisavinti azoto dėl žemos temperatūros (žemesnės nei 5 °C) ir dėl didelio kritulių kiekio, kuris neleidžia jiems augti.
- 38 Pirmojo kaltinimo antroje–penktoje dalyse Komisija dėl priežasčių, identiškų toms, kurias nurodė dėl pirmos dalies, tvirtina, kad draudimo tręsti įvairių rūšių trąšomis laikotarpiai, nurodyti Prancūzijos teisės aktuose, yra nepakankami ir turėtų būti prailginti, kad apimtų visus laikotarpius, per kuriuos kyla didelis vandens užteršimo azotu, kurio nesugeria augalai, pavojus.
- 39 Komisija taip pat teigia, kad dėl pagrįstos nuomonės III priede skelbiamų priežasčių nauji draudimo tręsti laikotarpiai, nustatyti 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime, nevisiškai atitinka Direktyvos 91/676 reikalavimus. Savo dublike Komisija išreiškia kritiką dėl tręšimo tvarkaraščio ir dėl įvairių trąšų rūšių, nurodytų minėtame nutarime, klasifikavimo ir todėl prašo Teisingumo Teismo konstatuoti, kad Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų.
- 40 Prancūzijos Respublika visų pirma atsakė, kad priėmus 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimą nacionalinės teisės aktuose nuo šiol numatytas minimalus draudimo tręsti I rūšies trąšomis lauko kultūras, pasodintas rudenį, ir pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, laikotarpis.

- 41 Be to, ši valstybė narė nurodo, kad tas pats nutarimas visiškai pakeitė 2001 m. kovo 6 d. nutarime nustatytą tvarkaraštį, išskyrus minimalius draudimo tręšti II ir III rūšių trąšomis pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, laikotarpius, kurie, jos nuomone, atitinka Direktyvą 91/676.
- 42 Prancūzijos Respublikos teigimu, Teisingumo Teismas turi atsižvelgti į 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimą, nes tai išbaigta ir tiesiogiai taikoma sistema, kuri buvo patvirtinta prieš baigiantis Komisijos pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui. Ji pažymi, kad, nors tam tikros jame numatytos priemonės nėra taikomos nedelsiant, tačiau tai motyvuojama tuo, kad jos pagal pobūdį negali būti įgyvendinamos žemės ūkio metais. Be to, teisinio saugumo principas suponuoja, kad privatiems asmenims turi būti suteikiamas pakankamas terminas, kad galėtų prisitaikyti prie padarytų pakeitimų.
- 43 Be to, Prancūzijos Respublika, remdamasi turimais moksliniais duomenimis, tvirtina, kad draudimas tręšti I rūšies kietosiomis organinėmis trąšomis, kurios lėtai ir tolygiai per visą rudens ir žiemos laikotarpį išskiria mažesnę kiekį azoto, gali būti neveiksmingas, turint omenyje tai, kad dėl azoto mineralizacijos žemėje procesų gali būti tinkama tręšti juo rudenį, kad azotas, kuris išsiskiria, būtų sugertas augalų, kai jie yra augimo stadijoje. Be to, tai leistų pašalinti pavojų aplinkai dėl tręšimo laikotarpių pavasarį ir vasarą koncentracijos.
- 44 Be to, Prancūzijos Respublika tvirtina, kad mokslinėje literatūroje sutariama dėl to, kad ganyklų sistemos, kurioms būdinga ilgalaikė augalinė danga, yra sistemos, kuriose nuteka mažai azoto, o tai užtikrina didelę apsaugą nuo vandens užteršimo, be kita ko, tam tikromis I rūšies organinėmis trąšomis. Todėl Komisijos numatyto draudimo tręšti pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, laikotarpis yra pernelyg ilgas.
- 45 Galiausiai Prancūzijos Respublika mano, kad Komisijos dublike pateikti kaltinimai dėl 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo yra nepriimtini, nes savo ieškinyje ši institucija kaltinimus apribojo teisiniu pagrindu pagal 2001 m. kovo 6 d. nutarimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl priimtimumo

- 46 Dėl Komisijos pagrindžiant ieškinį nurodyto pirmojo kaltinimo priimtimumo reikia konstatuoti, kad ieškinyje ši institucija kaltinimus pateikė tik dėl tvarkaraščio, nustatyto 2001 m. kovo 6 d. nutarime. Kalbant apie naują tręšimo tvarkaraštį, nustatytą 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime, reikia pasakyti, kad Komisija kaltinimus pateikė tik kaip paprastą nuorodą į vertinimą, pateiktą pagrįstos nuomonės III priede.
- 47 Be to, Komisijos ieškinyje pateikti kaltinimai susiję arba su draudimo laikotarpių nustatymo nebuvimu, arba su draudimo laikotarpiu, kuris laikytas nepakankamu, nustatymu. Tačiau dublike Komisija kaltinimą formuluoja, viena vertus, atsižvelgdama į draudimo laikotarpių, kurie, jos nuomone, tinkami ir kurie nurodyti tik pagrįstos nuomonės III priede, nustatymo nebuvimą ir, antra vertus, į netikslų įvairių rūšių trąšų klasifikavimą; dėl šio klausimo ieškinyje nėra jokių nuorodų.
- 48 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad, kaip matyti, be kita ko, iš Teisingumo Teismo procedūros reglamento 38 straipsnio 1 dalies c punkto redakcijos, galiojusios ieškinio pareiškimo momentu, ir su šia nuostata susijusios teismo praktikos, kiekviename pagal SESV 258 straipsnį pareikštame ieškinyje turi būti nurodytas ginčo dalykas ir pagrindų santrauka, ir ši nuoroda turi būti pakankamai aiški ir tiksli, kad atsakovas galėtų pasirengti gynybai, o Teisingumo Teismas – vykdyti kontrolę (Sprendimo *Komisija / Italija*, C-68/11, EU:C:2012:815, 51 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką). Pagal nusistovėjusią teismo praktiką tokia pareiga nėra įvykdoma, jei Komisijos kaltinimai ieškinyje

išdėstomi tik kaip paprasčiausios nuorodos į motyvus, nurodytus oficialiame pranešime ar pagrįstoje nuomonėje (Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-375/95, EU:C:1997:505, 35 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).

- 49 Be to, nors minėto Procedūros reglamento 42 straipsnio 2 dalis, remiantis Komisijos dubliko pateikimo dieną galiojusia redakcija, esant tam tikroms sąlygoms leidžia pateikti naujus argumentus, šalis negali pakeisti paties ginčo dalyko vykstant procesui (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-256/98, EU:C:2000:192, 31 punktą ir Sprendimo *Komisija / Slovėnija*, C-627/10, EU:C:2013:511, 44 punktą).
- 50 Todėl reikia pripažinti nepriimtiniu pirmąjį Komisijos kaltinimą tiek, kiek juo Prancūzijos Respublika kaltinama dėl papildomų įsipareigojimų (be tų, kurie bent jau pakankamai tiksliai nurodyti ieškinyje) neįvykdymo.
- 51 Vis dėlto reikia pažymėti, kad Komisija vykstant procesui pareiškusi ieškinį dėl 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo nuostatų, kuriomis tik pakartojami 2001 m. kovo 6 d. nutarime įtvirtinti draudimo laikotarpiai, susiję su pievų, pasėtų daugiau nei prieš šešis mėnesius, trėšimu II ir III rūšių trąšomis, nepakeitė ginčo dalyko (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-221/03, EU:C:2005:573, 39 punktą ir Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-197/12, EU:C:2013:202, 26 punktą). Iš tiesų Komisija gali konstatuoti įsipareigojimų dėl 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo nuostatų, kuriose tik pakartojami 2001 m. kovo 6 d. nutarime nustatyti draudimo laikotarpiai, neįvykdymą.

– Dėl esmės

- 52 Visų pirma reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką įsipareigojimo neįvykdymas turi būti vertinamas atsižvelgiant į padėtį valstybėje narėje, pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, ir į vėlesnius pakeitimus Teisingumo Teismas atsižvelgti negali (Sprendimo *Komisija / Italija*, C-85/13, EU:C:2014:251, 31 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 53 Kadangi 2011 m. spalio 27 d. pagrįstą nuomonę Prancūzijos Respublika gavo spalio 28 d., o šiai valstybei nustatytas terminas – du mėnesiai nuo šios nuomonės gavimo, todėl, vertinant kaltinamo įsipareigojimų neįvykdymo buvimą, reikia atsižvelgti į 2011 m. gruodžio 28 d.
- 54 Todėl, nors 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimas buvo priimtas prieš baigiantis pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, reikia atsižvelgti į šio nutarimo nuostatą, kurios jau galiojo 2011 m. gruodžio 28 d., bet ne į tas, kurios įsigaliojo tik po šios datos.
- 55 Pagal minėto nutarimo III dalies 2 straipsnį nuostatos, nustatančios minimalius laikotarpius, per kuriuos draudžiama trėšti įvairių rūšių trąšomis, įsigaliojo tik 2012 m. rugsėjo 1 d., t. y. pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui. Taigi, darytina išvada, kad Teisingumo Teismas neturėtų atsižvelgti į pakeitimus, padarytus šiomis nuostatomis.
- 56 Antra, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką procedūra dėl įsipareigojimų neįvykdymo paremta objektyviu valstybės narės įsipareigojimų, kuriuos jai nustato Sąjungos teisė, nesilaikymo konstatavimu, todėl ji negali remtis savo vidaus teisės tvarkos nuostatomis, praktika ar situacijomis, kad pateisintų direktyvoje nustatytų pareigų ir terminų nesilaikymą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Airija*, C-55/12, EU:C:2013:274, 45 punktą ir Sprendimo *Komisija / Čekijos Respublika*, C-241/11, EU:C:2013:423, 48 punktą).
- 57 Todėl Prancūzijos Respublikos nurodyti sunkumai siekiant pateisinti laipsnišką laiko atžvilgiu 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo taikymą šioje byloje neturėtų sudaryti kliūčių objektyviai konstatuoti Direktyvos 91/676 pažeidimą.

- 58 Dėl šio kaltinimo esmės reikia pažymėti, kad tos pačios direktyvos 5 straipsnio 4 dalyje, taikomoje kartu su jos II priedo A dalies 1 punktu ir III priedo 1 dalies 1 punktu, numatyta pareiga įtraukti į minėtas veiksmų programas taisykles, apimančias laikotarpius, per kuriuos tręšti netinka arba draudžiama. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad draudimas tręšti tam tikrais metų laikotarpiais yra esminė Direktyvos 91/676 nuostata, kurioje nenumatyta išimčių (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Liuksemburgas*, C-526/08, EU:C:2010:379, 54, 55 ir 57 punktus).
- 59 Šiuo atveju, kalbant apie pirmą iš keturių Komisijos kaltinimų, pakanka konstatuoti, kad Prancūzijos Respublika neginčija, jog 2001 m. kovo 6 d. nutarimu nustatytas tręšimo tvarkaraštis neatitinka Direktyvos 91/676 reikalavimų. Iš tiesų, ši valstybė tik nurodo, kad naujomis 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo nuostatomis buvo nustatyti ar prailginti minimalūs laikotarpiai, per kuriuos draudžiama tręšti įvairių rūšių trąšomis.
- 60 Dėl kaltinimo penktos dalies reikia pažymėti, kad pastabose, kurias Prancūzijos Respublika pateikė Teisingumo Teismui, tvirtinama, kad II rūšies organinėmis trąšomis, kurių mineralizacija yra greita, ir III rūšies mineralinėmis trąšomis turi būti tręšiama per laikotarpį, kuris yra arčiausiai augalų augimo laikotarpio. Ši valstybė narė neginčija nei to, kad galimybė nuimti derlių visoje Prancūzijos teritorijoje baigiasi iki lapkričio 15 d., nei to, kad kalnuotuose rajonuose temperatūra ilgiau išsilaiko žemiau ribos (5 °C), nuo kurios augalai gali pasisavinti azotą.
- 61 Be to, Prancūzijos Respublikos nurodyti argumentai dėl kietųjų I rūšies organinių trąšų, kurių santrauka pateikta šio sprendimo 35 ir 36 punktuose, neturėtų pateisinti leidimo tręšti II rūšies organinėmis trąšomis laikotarpiu, kai augalai nepasisavina azoto. Iš tiesų, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, kurios neginčijo Prancūzijos Respublika, matyti, kad vandens užteršimo rizika, susijusi su tręšimu tokiu laikotarpiu, yra didesnė dėl didesnio azoto kiekio, kurio esama šiose trąšose mineralų forma. Tai pasakytina ir apie III rūšies mineralines trąšas.
- 62 Be to, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 29 punkte, reikia konstatuoti, kad, nustatant tręšimo įvairių rūšių trąšomis draudimo laikotarpius, reikia atsižvelgti į specifines kalnuotų rajonų klimato sąlygas.
- 63 Be to, kalbant apie Prancūzijos Respublikos argumentą, kad pievoms būdingas stabilus ištisinis augalinis sluoksnis, užtikrinantis vandens apsaugą nuo nitratų nuotėkio, reikia patikslinti, kad mokslinis tyrimas, kuriuo grindžiamas šis argumentas, niekaip nepaneigia užteršimo rizikos, susijusius su dirvų tręšimu trąšomis, kai augalai neauga, kadangi šiame tyrime faktiškai tik apsiribojama konstatavimu, kad buvo nustatyta, jog ganyklose prarandama mažiau azoto.
- 64 Šiomis sąlygomis Komisijos pateiktą pirmąjį kaltinimą reikia laikyti pagrįstu.

Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, taikomos kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 5 punktu ir III priedo 1 dalies 2 punktu, pažeidimu

Šalių argumentai

- 65 Pateikdama antrąjį kaltinimą, suskaidytą į tris dalis, Komisija ginčija reikalavimus, įtvirtintus 2001 m. kovo 6 d. nutarime ir departamentų veiksmų gyvulių mėšlo sandėliavimo srityje programose. Šios dalys atitinkamai susijusios su:
- įpareigojančių nuostatų ūkininkams, kuriose būtų nustatyti aiškūs, tikslūs ir objektyvūs kriterijai, kuriais būtų apibrėžiamas reikiamas sandėliavimo talpyklų dydis, nebuvimu;
  - taisyklių, galinčių užtikrinti, kad fermose būtų pakankamo dydžio sandėliavimo talpyklų, nebuvimu ir

— leidimu dešimt mėnesių lauke sandėliuoti kietąjį mėšlą su šiaudais.

- 66 Grįsdama kaltinimo pirmą dalį, Komisija tvirtina, kad nacionalinės teisės aktuose nėra jokių aiškių, tikslų ir objektyvių kriterijų, kurie leistų ūkininkams apskaičiuoti reikiamą sandėliavimo talpyklų dydį, o administracijai tinkamai kontroliuoti gyvulių mėšlo tvarkymą. Ši institucija mano, kad sandėliavimo talpyklų dydis, išreikštas gyvulių mėšlo susidarymo mėnesiais ir savaitėmis, yra geriausia priemonė šiuo tikslu.
- 67 Grįsdama antrojo kaltinimo antrą dalį, Komisija pažymi, kad Prancūzijos teisėje nereikalaujama, jog sandėliavimo talpyklų dydis atitiktų būtina sandėliavimo saugumo lygį, kai tręšimas gyvulių mėšlu gali būti neįmanomas dėl konkrečių klimato sąlygų. Komisijos teigimu, turi būti reikalaujama, kad Akvitanijos, Langedoko-Rusijono, Pietų-Pirėnų ir Provanso-Alpių-Žydrojo Kranto regionų departamentuose būtų užtikrinti sandėliavimo pajėgumai mažiausiai penkis mėnesius, o kitų Prancūzijos regionų departamentuose – mažiausiai šešis mėnesius.
- 68 Abiejose pirmose dalyse Komisija taip pat pažymi, kad galimybės sandėliuoti vertinimo metodas DEXEL, numatytas 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime, nėra tinkamas, nes jame nustatytos kompleksinės taisyklės, kurias patvirtintas ekspertas turi individualiai taikyti kiekvienam gyvulininkystės ūkiui. Be to, iki 2016 m. liepos 1 d. galimybė sandėliuoti ir toliau galės būti skaičiuojama remiantis netiksliais draudimo tręšti laikotarpiais, numatytais 2001 m. kovo 6 d. nutarime. Bet kuriuo atveju Komisija tvirtina, kad tikrasis minėto metodo tikslas yra galimybės sandėliuoti pritaikymas kiekvieno gyvulininkystės ūkio ekonominiams ar žemės ūkio galimybėms, bet ne draudimo tręšti laikotarpiams.
- 69 Trečioje šio kaltinimo dalyje Komisija pažymi, kad beveik visos departamentų veiksmų programos leidžia 10 mėnesių sandėliuoti lauke kietąjį mėšlą su šiaudais. Šios institucijos teigimu, tokios trukmės šio tipo sandėliavimas, neapsaugant žemės nuo gyvulių mėšlo ir jo neuždengiant, kelia didelę riziką vandens taršai ir turi būti draudžiamas. Dublike Komisija taip pat teigia, kad nacionalinės valdžios institucijoms neįmanoma kontroliuoti šio sandėliavimo, nes 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime iš gyvulininkystės ūkių savininkų nereikalaujama, kad jie registruotų mėšlo sandėliavimo lauke pradžios datą.
- 70 Prancūzijos Respublika ginčija Komisijos požiūrį. Ji tvirtina, kad DEXEL metodu atsižvelgiama į visus reikšmingus parametrus, įskaitant klimato sąlygas, patikimai nustatant kiekvieno pažeidžiamoje zonoje esančio gyvulininkystės ūkio sandėliavimo poreikius. Todėl šio metodo taikymas lemia minimalios sandėliavimo galimybės, viršijančios reikiamo sandėliavimo galimybę per ilgiausią draudimo tręšti laikotarpį, nustatymą. Šios valstybės narės teigimu, reikalaujant, kad dauguma Prancūzijos regionų turėtų galimybę sandėliuoti šešis mėnesius, o Prancūzijos pietų regionai – penkis mėnesius, nebūtų atsižvelgta į gyvulininkystės ūkių įvairovę ir į Prancūzijos dirvožemio ir klimato, taip pat žemdirbystės sąlygas.
- 71 Kalbėdama apie Komisijos nurodyto antrojo kaltinimo trečią dalį, Prancūzijos Respublika visų pirma tvirtina, kad ji yra nepriimtina tiek, kiek ji susijusi su pačiu leidimo sandėliuoti lauke kietąjį mėšlą su šiaudais principu, šio sandėliavimo sąlygomis ir taikytinų nacionalinių taisyklių kontrolės tvarka, motyvuodama tuo, kad Komisija ikiteisminėje procedūroje ginčijo tik pernelyg ilgą laikotarpį, per kurį šio tipo sandėliavimas yra leidžiamas.
- 72 Grįsdama šią dalį Prancūzijos Respublika tvirtina, kad 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime, kuriame pakartojami reikalavimai, anksčiau numatyti departamentų veiksmų programose, numatyta, kad sandėliavimas lauke galimas tik pasibaigus dviejų mėnesių sandėliavimo patalpose laikotarpiui ir su sąlyga, kad mėšlas negalės nutekėti. Šie reikalavimai leidžia išvengti bet kokios vandens užteršimo rizikos.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl priimtinumų

- 73 Dėl Komisijos antrojo kaltinimo priimtinumą reikia konstatuoti, kad pagrįstoje nuomonėje Komisija neginčija nei leidimo sandėliuoti lauke kietąjį mėšlą su šiaudais, be kita ko, aiškiai pritardama, kad toks sandėliavimas galimas, jei sandėliuojama ne ilgiau kaip keletą savaičių, nei neįmanomumo valdžios institucijoms patikrinti faktinę šios rūšies sandėliavimo trukmę.
- 74 Šiuo aspektu reikia priminti, kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dalykas apibrėžiamas šioje nuostatoje numatytoje ikiteisminėje procedūroje, todėl negali būti išplėstas per teismo procesą. Komisijos pagrįsta nuomonė ir ieškinys turi būti grindžiami tais pačiais motyvais ir pagrindais, nes Teisingumo Teismas negali nagrinėti kaltinimo, kuris nebuvo nurodytas pagrįstoje nuomonėje, kur turi būti pateikta nuosekli ir išsami priežastis, dėl kurių Komisija apkaltino valstybę narę įsipareigojimo pagal Sutartį neįvykdymu, santrauka (žr. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-160/08, EU:C:2010:230, 43 punktą ir Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-67/12, EU:C:2014:5, 52 punktą).
- 75 Todėl Komisijos antrasis kaltinimas turi būti pripažintas nepriimtiniu tiek, kiek jį Prancūzijos Respublika kaltinama dėl papildomų įsipareigojimų (be tų, kurie nurodyti pagrįstoje nuomonėje) neįvykdymo.
- 76 Tačiau dėl sąlygų, kurioms esant kietasis mėšlas su šiaudais sandėliuojamas lauke, reikia pažymėti, kad kaltinimas buvo suformuluotas vartojant panašias sąvokas per ikiteisminę procedūrą ir vykstant procesui teisme. Iš tiesų, Komisijos pagrįstoje nuomonėje jau buvo nurodyta vandens užteršimo rizika, susijusi su šio tipo sandėliavimu, konkrečiai dėl sąlygų, kurioms esant jis leidžiamas, ir tai nepaisant Prancūzijos Respublikos pateiktos informacijos, susijusios su reikalavimais, kurie taikomi prieš pradėdant sandėliuoti.
- 77 Šiomis sąlygomis reikia konstatuoti, kad Komisija neišplėtė savo kaltinimo šiuo klausimu ir ieškinyje tik patikslino kaltinimus, susijusius su minėtomis sąlygomis ir reikalavimais, be kita ko, siekdama atsakyti į Prancūzijos Respublikos nurodytus argumentus.
- 78 Todėl Komisijos antrąjį kaltinimą reikia pripažinti priimtiniu tiek, kiek jis susijęs su suspausto mėšlo ir šiaudų mišinio sandėliavimo sąlygomis.
- 79 Be to, reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 51 punkto, Komisija gali, remdamasi prašymu, šiuo aspektu pateiktu jos dublike, reikalauti pripažinti įsipareigojimų neįvykdymą tiek, kiek tai susiję su 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo nuostatomis, nes jame tik pakartojami departamentų veiksmų programose numatyti reikalavimai mėšlo sandėliavimo lauke klausimais.

– Dėl esmės

- 80 Visų pirma reikia pažymėti, kad pagal 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo 2 straipsnio I dalies 1 punktą šio nutarimo nuostatos, susijusios su gyvulių mėšlo sandėliavimo talpyklomis, turėjo būti įgyvendintos nuo šio nutarimo paskelbimo dienos, t. y. prieš baigiantis pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui. Todėl dėl šio sprendimo 52–54 punktuose nurodytų motyvų į minėtas nuostatas reikia atsižvelgti nagrinėjant šį ieškinį.
- 81 Dėl šio kaltinimo esmės reikia priminti, viena vertus, kad pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su II priedo A dalies 5 punktu ir III priedo 1 dalies 2 punktu, veiksmų programose turi būti įtvirtintos taisyklės dėl gyvulių mėšlo sandėliavimo talpyklų dydžio ir jų konstrukcijų, kurios neleistų teršti vandens. Kita vertus, šios talpyklos turi būti didesnės, negu reikia gyvulių mėšlui

sandėliuoti ilgiausią laiką, kai pažeidžiamose zonose tręšti draudžiama, išskyrus atvejus, kai galima įrodyti, kad visas mėšlo kiekis, kuris viršija talpyklų turį, bus sutvarkytas taip, kad aplinkai žalos nedarys.

- 82 Dėl antrojo kaltinimo pirmos dalies reikia pažymėti, kad 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo I priedo II dalies 1 punkte numatyta, jog visi pažeidžiamoje zonoje esantys gyvulininkystės ūkiai turi turėti tokias sandėliavimo talpyklas, kurių turio, atsižvelgiant į galimybę apdirbti arba pašalinti šį mėšlą nekelti pavojaus vandens kokybei, pakaktų bent jau per minimalius draudimo tręšti laikotarpius ir būtų atsižvelgta į papildomą pavojų, susijusį su klimato sąlygomis. Reikiama minimalaus sandėliavimo galimybė turi būti išreikšta gyvulių mėšlo sandėliavimo savaitėmis.
- 83 Šio nutarimo 2 straipsnio I dalyje numatyta, kad apskaičiuojant būtinojo sandėliavimo galimybę, taikomas diagnostikos metodas DEXEL. Kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, šią diagnostiką atlieka patvirtintas ekspertas bendradarbiaudamas su ūkininku. Šis metodas leidžia apskaičiuoti galimybę sandėliuoti kietąjį ir skystąjį mėšlą, atsižvelgiant į kiekvieno gyvulininkystės ūkio ypatybes, ir leidžia ūkininkams tręšti dirvas geriausiu kultūrų poreikiams laiku. Iš minėtos medžiagos taip pat matyti, kad apskaičiavimo metodologija ir tvarka, kuria grindžiama ši diagnostika, nustatoma išsamiai, įskaitant duomenis, susijusius su tam tikros rūšies gyvulio išskirto mėšlo kiekiu per mėnesį.
- 84 Nors Komisija tvirtina, kad DEXEL metodas nėra tinkamas reikiamo sandėliavimo galimybei apskaičiuoti, reikia konstatuoti, kad ji konkrečiai neparodo, kuo minėto metodo pobūdis netinkamas.
- 85 Konkrečiai, Komisijos kritikai dėl patvirtintų ekspertų ir ūkininkų bendradarbiavimo naudojant metodą DEXEL negalima pritarti. Iš tiesų, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 65 punkte, ekspertų pasitarkimas, siekiant įgyvendinti Direktyvą 91/676, joje nedraudžiamas.
- 86 Be to, priešingai, nei tvirtina Komisija, iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos, susijusios su DEXEL metodu, nematyti, kad galimybė sandėliuoti apskaičiuojama pažeidžiant Direktyvos 91/676 nuostatas.
- 87 Todėl reikia konstatuoti, kad Komisijos antrojo kaltinimo pirma dalis yra nepagrįsta.
- 88 Dėl antrojo kaltinimo antros dalies reikia visų pirma konstatuoti, kad 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime numatyta, kad sandėliavimo talpyklų dydžiu būtų atsižvelgta į papildomą riziką, susijusią su klimato sąlygomis. Iš to matyti, kad, priešingai, nei tvirtina Komisija, pagal nacionalinės teisės aktus reikalaujamos sandėliavimo talpyklos turi būti tokio dydžio, kad būtų galima saugiai padidinti sandėliuojamo turinio kiekį, kai tręšti neįmanoma dėl klimato sąlygų.
- 89 Toliau, kalbant apie minimalius sandėliavimo laikotarpius, kurie, Komisijos teigimu, turi būti nustatyti įvairiuose Prancūzijos regionuose, pakanka pažymėti, viena vertus, kad iš Komisijos pateikto mokslinio tyrimo matyti, jog Prancūzijos regionuose, esančiuose Viduržemio dirvožemio ir klimato zonoje, pakaktų galimybės sandėliuoti keturis mėnesius.
- 90 Kita vertus, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos taip pat matyti, kad kiekvienam gyvulininkystės ūkiui būdingi savitumai, kaip antai gyvulių mėšlo rūšis ir pasodintos kultūros, gali daryti įtaką reikiamo sandėliavimo galimybei. Moksliniai duomenys, kuriais Prancūzijos Respublika šiuo atveju remiasi ir kurie nebuvo ginčyti Komisijos, įrodo, kad taršos rizika, susijusi su gyvulininkystės ūkio sistemomis, dėl kurių susikaupia kietosios I rūšies organinės trąšos, ypač jei tai ganyklų sistemos, yra mažesnė.
- 91 Galiausiai, reikia pažymėti, kad pagal 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo 2 straipsnio I dalies 2 punktą leidžiama laikotarpiu, kuris gali trukti iki 2016 m. liepos 1 d., apskaičiuoti galimybę sandėliuoti remiantis 2001 m. kovo 6 d. nutarime numatytu tręšimo draudimo tvarkaraščiu, kuris, kaip buvo

konstatuota šio sprendimo 64 punkte, neatitinka Direktyvos 91/676 reikalavimų. Todėl Komisija teisingai tvirtina, kad Prancūzijos Respublika nenustatė taisyklių, galinčių užtikrinti, kad fermose būtų pakankamo dydžio sandėliavimo talpyklų.

- 92 Taigi reikia konstatuoti, kad Komisijos antrojo kaltinimo antra dalis yra pagrįsta tiek, kiek joje tvirtinama, kad iki 2016 m. liepos 1 d. apskaičiuojant galimybę sandėliuoti galima atsižvelgti į tręšimo draudimo tvarkaraštį, neatitinkantį Direktyvos 91/676 reikalavimų.
- 93 Dėl Komisijos antrojo kaltinimo trečios dalies iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad pirmus du mėnesius suspaustas mėšlo ir šiaudų mišinys, kuris buvo laikomas sandėliavimo patalpose, ir toliau išskiria azotą, nors lėtai ir tolygiai. Be to, iš to matyti, kad žemėje išsiskyrusio azoto grynosios mineralizacijos etapas, per kurį taršos pavojus dėl tokių trąšų susilpnėja, yra laikinas. Todėl, jei trąšos naudojamos rudenį, šis reiškinys iš principo gali trukti iki žiemos pabaigos.
- 94 Todėl, kadangi sandėliuoti mėšlą iš karto lauke ir neuždengtą leidžiama maksimaliam 10 mėnesių laikotarpiui, kuris gali būti ilgesnis už azoto grynosios mineralizacijos etapą, vandens užteršimo rizika, susijusi su šia sandėliavimo tvarka, negali būti atmesta.
- 95 Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, reikia konstatuoti, kad Komisijos antrojo kaltinimo trečia dalis, nurodyta grindžiant jos ieškinį, yra pagrįsta.
- 96 Esant šioms sąlygoms, reikia laikyti pagrįstu Komisijos antrąjį kaltinimą tiek, kiek nacionalinės teisės aktuose, pirma, numatyta, kad iki 2016 m. liepos 1 d. apskaičiuojant galimybę sandėliuoti vis dar bus galima atsižvelgti į tręšimo draudimo tvarkaraštį, kuris neatitinka Direktyvos 91/676 reikalavimų, ir, antra, leidžiama sandėliuoti lauke suspausto mėšlo ir šiaudų mišinį 10 mėnesių laikotarpiu.

Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, taikomos kartu su šios direktyvos III priedo 1 dalies 3 punktu, pažeidimu

Šalių argumentai

- 97 Trečiąjį kaltinimą Komisija pateikė dėl to, kad Prancūzijos Respublika neturi taisyklių, leidžiančių ūkininkams ir kontrolės institucijoms tiksliai apskaičiuoti azoto kiekį, kuris gali būti paskleistas, siekiant užtikrinti tręšimo pusiausvyrą.
- 98 Grįsdama šį kaltinimą minėta institucija tvirtina, kad, nors 2001 m. kovo 6 d. nutarime buvo įtvirtintas „numatomų rezultatų metodas“, siekiant įvertinti azoto kiekio susidarymą, daugelyje departamentų veiksmų programų arba nenustatyti visi būtini apskaičiavimo parametrai (kiekvienai kultūrai ir pievai reikalingo azoto kiekis, gyvulių mėšle esančio azoto veiksmingumas, dirvoje ir gyvulių mėšle esantis azotas ir pan.), arba jose šie parametrai pateikiami taip sudėtingai, kad jų tinkamas įgyvendinimas niekaip neužtikrinamas. Komisijos teigimu, maksimalių bendro azoto kiekio ribų nustatymas skirtingoms kultūroms leidžia išvengti šio metodo taikymo sunkumų ir įvykdyti teisinio saugumo reikalavimą.
- 99 Komisija savo dublike taip pat pažymi, kad numatomų rezultatų metodas 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime buvo apibrėžtas tik bendrais principais, paliekant teisę regiono prefektūroms, gavus regionų azoto ekspertų grupių pasiūlymą, apibrėžti jo regioninius aspektus siekiant veiksmingai įgyvendinti šį metodą. Toliau ji pateikia daug kritikos dėl šiame nutarime ir regionų prefektūrų nutarimuose nustatytų jo įgyvendinimo reikalavimų.

- 100 Prancūzijos Respublika mano, kad numatomų rezultatų metodas yra tinkamas siekiant užtikrinti tręšimo azotu pusiausvyrą, nes jis leidžia nustatyti naudojimo normas, kurios riboja prie šaltinio paskleidžiamų trąšų kiekį, atsižvelgiant į kiekvieno gyvulininkystės ūkio dirvožemio ir klimato ypatybes.
- 101 Be to, ši valstybė narė tvirtina, kad 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime nustatyti pakeitimai leidžia užtikrinti tinkamą tręšimo pusiausvyros principo taikymą. Šiuo aspektu ji pažymi, kad šiame nutarime nuo šiol aiškiai remiamasi numatomų rezultatų apskaičiavimo metodu ir daroma nuoroda į internetu prieinamus dokumentus, kuriuose detalai išdėstyta šis metodas. Be to, minėtame nutarime nustatomi būtini azoto kiekio pusiausvyros apskaičiavimo reikalavimai, kurie tiesiogiai taikomi ūkininkams, ir nėra reikalo laukti, kol bus priimti prefektūrų nutarimai dėl veiksmų regiono lygiu.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl priimtinumų

- 102 Kalbant apie Komisijos trečiojo kaltinimo priimtinumą, reikia pažymėti, kad ši institucija kaltina (pirmą kartą dublike) Prancūzijos Respubliką dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusio su 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo ir prefektūrų nutarimų nuostatomis, kuriuose tik pakartojamas 2001 m. kovo 6 d. nutarimo turinys.
- 103 Todėl tiek, kiek šiame kaltinime Komisija nurodo, kad Prancūzijos Respublika neįvykdė papildomų įsipareigojimų, kurie nenurodyti nei pagrįstoje nuomonėje, nei ieškinyje, reikia, kaip matyti ir iš šio sprendimo 49 ir 74 punktų, jį atmesti kaip nepriimtina.

– Dėl esmės

- 104 Visų pirma reikia konstatuoti, kad pagal 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo 2 straipsnio II dalį jo nuostatos, kuriuose ūkininkams nustatytos pareigos, kaip tręšti pažeidžiamose zonose azoto prisotintomis trąšomis turėjo įsigalioti tik 2012 m. rugsėjo 1 d., t. y. po pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino.
- 105 Be to, neginčijama, kad pasibaigus minėtam terminui dar nebuvo nustatyti regioniniai aspektai, reikalingi šio nutarimo nuostatomis, susijusioms su azoto kiekiu, kurį išskiria trąšos, apskaičiavimu, įgyvendinti remiantis numatomų rezultatų metodu.
- 106 Iš to matyti, kad dėl motyvų, nurodytų šio sprendimo 52–54 punktuose, nereikia nagrinėti, ar vadovaujantis minėtu nutarimu padaryti pakeitimai galėtų būti laikomi tinkamu pareigų, nurodytų Direktyvos 91/676 III priedo 1 dalies 3 punkte, įvykdymu.
- 107 Dėl kitų aspektų reikia priminti, kad pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su jos III priedo 1 dalies 3 punktu, priemonėms, kurios turi būti įtrauktos į veiksmų programas, taikomi trąšų naudojimo apribojimai, kurie turi užtikrinti pusiausvyrą tarp, viena vertus, numatomo augalams reikalingo azoto kiekio ir, antra vertus, azoto kiekio, kurį augalai gauna iš dirvos ir trąšų.
- 108 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad motyvai, kuriais grindžiamas numatomų rezultatų metodas, iš principo turi lemti optimalų kiekvienos kultūros aprūpinimą azotu, tačiau pati Prancūzijos Respublika pripažįsta, kad 2001 m. kovo 6 d. nutarimo nuostatos, susijusios su tręšimo azotu pusiausvyra, neleidžia užtikrinti pakankamai aiškaus ir tikslaus Direktyvos 91/676 III priedo 1 dalies 3 punkto taikymo.

- 109 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad tiek šiame ieškinyje, tiek per ikiteisminį etapą ši valstybė narė tik nurodė pakeitimus, padarytus vadovaujantis 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimu, siekiant, kad numatomų rezultatų metodo įgyvendinimas būtų „paprastas ir aiškus“ ir leistų ūkininkams ir kontrolės institucijoms tinkamai apskaičiuoti azoto kiekį, kuris gali būti paskleistas siekiant užtikrinti Direktyvoje 91/676 numatytą tręšimo pusiausvyrą, o tai teisiškai pakankamai įrodo, kad taip nebuvo pagal 2001 m. kovo 6 d. nutarimą.
- 110 Todėl reikia konstatuoti, kad Komisijos nurodytas trečiasis kaltinimas, pateiktas grindžiant ieškinį, yra pagrįstas.

Dėl ketvirtojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, skaitomos kartu su šios direktyvos III priedo 2 dalimi, pažeidimu

- 111 Visų pirma reikia patikslinti, kad Komisija dublike, susipažinusi su Prancūzijos valdžios institucijų nurodytais argumentais, pateiktais atsiliepime į ieškinį, nusprendė atsisakyti dalies ketvirtojo kaltinimo tiek, kiek jis buvo susijęs su išmetamo azoto kiekiu, nustatytu skystajam kiaulių mėšlui, ir todėl jis nebėra šio ieškinio dalykas.

Šalių argumentai

- 112 Teikdama ketvirtąjį kaltinimą, suskaidytą į aštuonias dalis, Komisija, remdamasi moksliniu tyrimu, tvirtina, kad 2003 m. gegužės 15 d. aplinkraštyje numatytas įvairių gyvulių išmetamo azoto kiekis, į kurį daroma nuoroda daugelyje departamentų veiksmų programų, apskaičiuojamas remiantis netiksliu gyvulių išmetamo azoto kiekiu arba pernelyg dideliais dėl lakumo prarasto azoto koeficientais. Todėl šis aplinkraštis neleidžia užtikrinti, kad būtų laikomasi tręšimo gyvulių mėšlu ribos, kuri pagal Direktyvą yra 170 kg azoto vienam hektarui per metus. Aštuonios šio Komisijos kaltinimo dalys atitinkamai susijusios su:
- kiekio nustatymu melžiamoms karvėms, remiantis netiksliu išmetamo azoto kiekiu ir klaidingu 30 % lakumo koeficientu;
  - kiekio nustatymu kitiems galvijams, remiantis klaidingu 30 % lakumo koeficientu;
  - išmetamo azoto kiekio nustatymo kietajam mėšlui nebuvimu, kiek tai susiję su kiaulėmis;
  - kiekio nustatymu naminiams paukščiams, remiantis klaidingu 60 % lakumo koeficientu;
  - kiekio nustatymu avims, remiantis klaidingu 30 % lakumo koeficientu;
  - kiekio nustatymu ožkoms, remiantis klaidingu 30 % lakumo koeficientu;
  - kiekio nustatymu arkliams, remiantis klaidingu 30 % lakumo koeficientu, ir
  - kiekio nustatymo triušiams, remiantis klaidingu 60 % lakumo koeficientu.
- 113 Ketvirtojo kaltinimo pirmoje dalyje Komisija mano, pirma, kad nustatytas melžiamų karvių išmetamo azoto kiekis grindžiamas išmetamo azoto kiekiu, kuriuo neatsižvelgiama į primilžio skirtumus, nes gyvulių mėšle esančio azoto kiekis skiriasi atsižvelgiant į karvės duodamo pieno kiekį, o keliems Prancūzijos regionams būdinga intensyvi gamyba. Antra, minėtas kiekis grindžiamas pernelyg dideliu lakumo koeficientu – vidutinis lakumo koeficientas turi siekti 24 %.

- 114 Be to, ši institucija tvirtina, kad pereinamoji nuostata, kuri numatyta 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo II priedo B dalyje ir pagal kurią laikotarpiu nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. iki 2013 m. rugpjūčio 31 d. melžiamų karvių ūkiams, kurių 75 % pagrindinio pašarų ploto apaugę žole, taikoma vidutinė vertė lemia pernelyg didelį žemės tręšimą ir nukrypstama nuo 170 kg azoto vienam hektarui per metus ribos.
- 115 Ketvirtojo kaltinimo antroje dalyje Komisija tvirtina, kad lakumo koeficientas, nustatytas kitiems galvijams, yra pernelyg didelis, kadangi remiantis moksliniais duomenimis lakumo koeficientas turėtų būti mažesnis nei 21 %. Dublike Komisija taip pat ginčija Prancūzijos Respublikos nurodytą išmesto azoto kiekį siekiant nustatyti minėtas vertes.
- 116 Šio kaltinimo trečioje dalyje Komisija mano, kad išmetamo azoto kiekis turėtų būti nustatytas ir kietajam kiaulių mėšlui.
- 117 Minėto kaltinimo ketvirtoje dalyje Komisija pažymi, kad mokslinėje literatūroje dėl skystojo mėšlo siūlomas lakumo koeficientas yra 30 %. Taigi, naminiams paukščiams, dėl kurių susidaro skystasis mėšlas, Prancūzijos teisės aktuose nustatytos vertės lemia didelį mėšle esančio azoto kiekio sumažinimą.
- 118 To paties kaltinimo penktoje ir šeštoje dalyse ši institucija tvirtina, kad avims ir ožkoms nustatyti lakumo koeficientai yra pernelyg dideli, nes moksliniuose tyrimuose nurodytas 9,5 % koeficientas.
- 119 Ketvirto kaltinimo septintoje dalyje Komisija tvirtina, kad mokslinėje literatūroje arkliams nurodomas mažesnis, nei numatytas nacionalinės teisės aktuose, – 13,1 % lakumo koeficientas.
- 120 Galiausiai šio kaltinimo aštuntoje dalyje Komisija ginčija, kad nacionalinės teisės aktuose triušiams nustatytas lakumo koeficientas taip pat yra pernelyg didelis. Šiuo aspektu ji pažymi, kad įvairiuose moksliniuose tyrimuose nurodyti 28 % ir 44 % koeficientai.
- 121 Prancūzijos Respublika visų pirma tvirtina, kad išskiriamo azoto kiekiai, perskaičiuoti Komisijos taikant lakumo koeficientus, kurie, jos nuomone, yra tinkami, yra klaidingi, nes minėti koeficientai turi būti taikomi tik azotui, išmestam patalpose ir per jo sandėliavimą. Tačiau Komisija juos taikė ir azoto kiekiui, išsiskyrusiam lauke.
- 122 Be to, ši valstybė narė mano, kad Komisijos kaltinimas, kiek tai susiję su išmesto azoto kiekiu, numatytu galvijams, išskyrus melžiamas karves, yra nepriimtinas, nes jis pirmą kartą buvo nurodytas dublike.
- 123 Toliau Prancūzijos Respublika pažymi, kad nuo šiol 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime, pirma, numatytas mažesnis, t. y. 25 %, lakumo koeficientas, kiek tai susiję su melžiamomis karvėmis ir, antra, nustatytas išmetamo azoto kiekis kietajam kiaulių mėšlui.
- 124 Galiausiai, Prancūzijos Respublika pažymi, kad Prancūzijos teisės aktuose numatyti lakumo koeficientai grindžiami Aplinką tausojančios žemės ūkio praktikos valdymo komiteto (*Corpen*) darbais ir buvo gauti remiantis lyginamaisiais metodais, kai lakumas nustatomas atsižvelgiant į skirtumą tarp gyvulių išmetamo azoto kiekio ir azoto, esančio ne patalpose ar talpyklose laikomame mėšle, kiekio. Šie metodai labiau pritaikyti išmesto azoto kiekiui apskaičiuoti nei tiesioginio matavimo metodologija, kuria grindžiami Komisijos nurodyti tyrimai, kuriuose analizuojami oro srautai ir dujų kiekis, išeinantis iš pastatų ir sandėliavimo talpyklų ir įeinantis į juos. Ši valstybė narė bet kuriuo atveju tvirtina, kad turimi moksliniai duomenys, susiję su azoto dujų emisija iš gyvulių mėšlo, rodo labai didelius kiekio, susijusio su šia emisija, skirtumus.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl priimtinumų

- 125 Dėl Komisijos nurodyto ketvirtojo kaltinimo priimtinumų reikia pažymėti, viena vertus, kad kaltinimai dėl pereinamosios nuostatos, numatytos 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo II priedo B dalyje, susijusioje su melžiamų karvių išmetamu azotu, kuriuo tręšiamos dirvos, nenurodyti pagrįstoje nuomonėje. Kita vertus, nors Komisija ieškinyje aiškiai patvirtino, kad neginčija azoto kiekio, kuris susidaro dėl kitų galvijų mėšlo, dublike jai kyla klausimų dėl šių apskaičiavimo kriterijų.
- 126 Todėl tiek, kiek šiuo kaltinimu Komisija ginčija vidutinę vertę, nustatytą melžiamoms karvėms pereinamojoje nuostatoje, esančioje 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo II priedo B dalyje, ir išmesto azoto kiekį, nustatytą 2003 m. gegužės 15 d. aplinkraštyje kitiems galvijams, minėtas kaltinimas turi būti atmestas kaip nepriimtinas dėl motyvų, nurodytų šio sprendimo 49 ir 74 punktuose.
- 127 Tačiau, kaip matyti iš šio sprendimo 51 punkto, Komisija, remdamasi savo prašymu, šiuo klausimu pateiktu dublike, gali prašyti konstatuoti, kad neįvykdyti įsipareigojimai dėl 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo nuostatų, kuriose pakartojamas išmetamo azoto kiekis, nustatytas galvijams, išskyrus melžiamas karves, ir naminiams paukščiams, avims, ožkoms, arkliams ir triušiams.

– Dėl esmės

- 128 Visų pirma reikia konstatuoti, kad pagal 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo 2 straipsnio II dalį jo nuostatos, susijusios su azoto, esančio gyvulių mėšle, maksimalaus kiekio, kuris gali būti naudojamas tręšti kasmet kiekviename ūkyje, apskaičiavimo tvarka įsigaliojo tik 2012 m. rugsėjo 1 d., t. y. pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui. Tai neišvengiamai taikoma ir atskirų rūšių gyvulių išmesto azoto normoms, numatytoms tame pačiame nutarime siekiant įgyvendinti minėtas nuostatas. Todėl, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 52–54 punktuose, Teisingumo Teismas neturėtų atsižvelgti į pakeitimus, padarytus vadovaujantis 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimu.
- 129 Dėl kitų aspektų reikia priminti, kad Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje, skaitomoje kartu su jos III priedo 2 dalimi, numatyta pareiga įtraukti į veiksmų programas taisykles, susijusias su tręšimo trąšomis apribojimu, skirtu užtikrinti, kad „kiekvienoje fermoje ir gyvulininkystės ūkyje gyvulių mėšlo kiekis, įterptas į dirvą kiekvienais metais, ir gyvulių mėšlas, patenkantis į dirvą ganant gyvulius, neviršytų nustatyto kiekio hektarui“. Šis apribojimas atitinka mėšlo kiekį, kuriame yra iki 170 kg azoto, o valstybės narės esant sąlygoms, numatytoms Direktyvos 91/676 III priedo 2 dalies a ir b punktuose, gali leisti kitokį mėšlo kiekį.
- 130 Kaip matyti iš šios direktyvos 11 konstatuojamosios dalies, konkrečių tręšimo gyvulių mėšlu ribų nustatymas turi ypatingą reikšmę, kaip bus pasiekti tikslai sumažinti vandens teršimą nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir užkirsti tam kelią.
- 131 Pagal minėtos direktyvos III priedo 3 dalį gyvulių mėšlo kiekis, kurį galima naudoti dirvoms tręšti, gali būti apskaičiuojamas atsižvelgiant į gyvulių skaičių. Šiuo tikslu valstybės narės turi, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 29 punkte, atsižvelgti į geriausias turimas mokslo ir technines žinias ir kiekvieno regiono fizines, geologines ir klimato sąlygas.
- 132 Šiuo atveju pagal 2005 m. rugpjūčio 1 d. nutarimo II priedo 1 punktą gyvulininkystės ūkyje esančių gyvulių išmetamas azotas apskaičiuojamas dauginant gyvulių skaičių iš kiekvieno gyvulio išmetamo azoto, kuris bus panaudotas tręšti, kiekio. Neginčijama, kad šis kiekis nustatomas iš gyvulių išmesto gynojo azoto kiekio atimant išgaravusį azotą gyvuliui esant patalpoje ir sandėliuojant mėšlą taikant lakumo koeficientus.

- 133 Atsižvelgiant į išdėstytus samprotavimus, visų pirma reikia konstatuoti, kad Komisijos padarytos klaidos jai perskaičiuojant išmesto azoto kiekį, kurias ji pati pripažino dublike, nepanaikina šių kaltinimų tiek, kiek tai susiję su išmesto azoto bruto kiekiu ir azoto praradimo dėl lakumo koeficientais, nustatytais nacionalinės teisės aktuose įvairių rūšių gyvuliams. Šios išvados neginčija Prancūzijos Respublika – ji šiuo klausimu tik tvirtina, kad buvo klaidingai taikyti nagrinėjami koeficientai bendram gyvulių išmesto azoto kiekiui.
- 134 Toliau, dėl Komisijos ketvirtojo kaltinimo pirmos ir trečios dalių pakanka konstatuoti, pirma, kad Prancūzijos Respublika pripažįsta, nurodydama šiuo aspektu padarytus pakeitimus vadovaujantis 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimu, viena vertus, iki priimant šį nutarimą nustačiusi pernelyg didelį lakumo koeficientą melžiamoms karvėms ir, kita vertus, nenustačiusi išmetamo azoto kiekio kiaulių kietajam mėšlui.
- 135 Antra, kalbant apie neatsižvelgimą į pieno gamybos apimtį apskaičiuojant melžiamų karvių išmestą azoto bruto kiekį, reikia pažymėti, kad Komisijos argumentų Prancūzijos Respublika neginčijo, o minėtas nutarimas nuo šiol numato kelis azoto, naudojamo tręšti, išmetimo lygius atsižvelgiant į pieno gamybą.
- 136 Galiausiai, dėl šio kaltinimo antros ir ketvirtos–aštuntos dalių, kurias būtina nagrinėti kartu, reikia patikslinti, kad Komisija remiasi techniniais duomenimis, pateiktais keliuose moksliniuose tyrimuose, siekdama pagrįsti kaltinimus, susijusius su nacionalinės teisės aktuose remiantis *Corpen* išvadomis nustatytais lakumo koeficientais.
- 137 Prancūzijos Respublika neginčija Komisijos nurodytų tyrimų ir iš esmės tik nurodo, pirma, tiesioginio apskaičiavimo metodologijos, kuria grindžiami minėti tyrimai apskaičiuojant gyvulininkystės ūkiams taikytinus lakumo koeficientus, trūkumus. Antra, ši valstybė narė pažymi tai, kad šie lakumo koeficientai negali būti tiksliai moksliskai nustatyti ir šis netikslumas lemia mokslinėje literatūroje esamų lakumo koeficientų įvairovę.
- 138 Pirma, dėl tiesioginio apskaičiavimo metodologijos tinkamumo reikia pažymėti, kad Prancūzijos Respublikos prieštaravimai savaime neturėtų paneigti Komisijos nurodytų lakumo koeficientų reikšmės. Iš tiesų, iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos paaiškėja, kad tiek minėta metodologija, tiek rezultatų metodas grindžiami eksperimentais, kuriais atsižvelgiama tik į specifinį kiekvienos gyvulių rūšies kontekstą. Be to, atlikus paskutinį pakartotinį *Corpen* nuorodų įvertinimą, pirmenybė nebuvo suteikta nė vienai metodologijai.
- 139 Antra, kalbant apie lakumo duomenų, kurie pateikiami moksliniuose leidiniuose, įvairovę, reikia pažymėti, kad iš Direktyvos 91/676 III dalies 2 punkto aiškiai matyti, kad šia nuostata reikalaujama, jog konkrečios nustatytos tręšimo gyvulių mėšlu ribos, t. y. 170 kg azoto hektarui per metus, būtų nuolat laikomasi kiekvienoje fermoje ar gyvulininkystės ūkyje, įskaitant ir tuos atvejus, kai, remiantis minėto priedo 3 dalimi, valstybės narės nusprendžia apskaičiuoti šią ribą pagal gyvulių skaičių.
- 140 Be to, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad mokslinėje literatūroje pateiktų lakumo koeficientų įvairovė, be kita ko, gali būti paaiškinama gyvulių auginimo ir klimato sąlygų, kurios buvo atliktų tyrimų objektas, heterogeniškumu, o Prancūzijos Respublika, be kita ko, per posėdį pabrėžė Prancūzijos gyvulininkystės ūkių įvairovę.
- 141 Šiomis aplinkybėmis generalinė advokatė savo išvados 123–126 punktuose nurodė, kad tik lakumo koeficientų nustatymas remiantis duomenimis, kuriais azoto praradimas dėl lakumo įvertinamas mažiausiu procentiniu dydžiu, leidžia užtikrinti, kad Direktyvoje 91/676 numatytos tręšimo mėšlu ribos yra tinkamai laikomasi visuose Prancūzijos gyvulininkystės ūkiuose.

- 142 Kadangi Prancūzijos Respublika numatė gerokai didesnius lakumo koeficientus galvijams, išskyrus melžiamas karves, taip pat naminiams paukščiams, avims, ožkoms, arkliams ir triušiams, nei Komisijos nurodyti koeficientai remiantis moksliniais duomenimis, kurių tikslumo neginčija ši valstybė narė, reikia konstatuoti, kad minėti nacionalinės teisės aktuose nustatyti lakumo koeficientai neatitinka Direktyvos 91/676 reikalavimų.
- 143 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia laikyti pagrįstu Komisijos ketvirtąjį kaltinimą, pateiktą grindžiant savo ieškinį.

Dėl penktojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, taikomos kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 2 punktu ir III priedo 1 dalies 3 punkto a papunkčiu, pažeidimu

Šalių argumentai

- 144 Penktuoju kaltinimu Komisija kaltina Prancūzijos Respubliką dėl to, kad ji nėra priėmusi išsamių taisyklių, kuriose būtų įtvirtinti aiškūs, tikslūs ir objektyvūs stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygų kriterijai. Komisijos nuomone, siekiant užtikrinti tinkamą Direktyvos 91/676 reikalavimų įgyvendinimą, reikia, kad nacionalinės teisės aktuose būtų nustatytas nuolydžio kampas procentais, kuriuos viršijus tręšti draudžiama.
- 145 Prancūzijos Respublika teigia, kad vadovaujantis 2001 m. kovo 6 d. nutarimu draudžiama tręšti stačių šlaitų dirvas, nes tai sukelia nutekėjimo už tręšiamo sklypo ribų riziką. Be to, ji tvirtina, kad vandens užteršimo rizika priklauso ne tik nuo nuolydžio kampo, bet ir nuo daugelio kitų faktorių, kaip antai nuolydžio tolygumo, augalų rūšies ir sodinimo krypties, dirvos savybių, žemės sklypo formos, žemės darbų tipo ir krypties, taip pat nuo mėšlo rūšies. Todėl draudimas tręšti, grindžiamas vien nuolydžio kampu, yra neadekvatus.
- 146 Ši valstybė narė priduria, kad 2011 m. gruodžio 19 d. nutarime numatytos taisyklės, susijusios su tręšimo sąlygomis atsižvelgiant į vandens telkinius, kurios kartu su draudimu tręšti stataus šlaito dirvas prisideda prie Direktyvos 91/676 tikslų pasiekimo.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 147 Visų pirma reikia pažymėti, kad pagal 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimo 2 straipsnio III dalį šio nutarimo nuostatos, susijusios su tręšimo sąlygomis atsižvelgiant į vandens telkinius, turėjo įsigalioti tik 2012 m. rugsėjo 1 d., t. y. pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui. Iš to matyti, kad dėl šio sprendimo 52–54 punktuose nurodytų motyvų Teisingumo Teismas neturėtų atsižvelgti į šio nutarimo nuostatas, susijusias su tręšimo sąlygomis, kiek tai susiję su vandens telkiniais.
- 148 Dėl esmės reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 2 punktu ir III priedo 1 dalies 3 punkto a papunkčiu, veiksmų programose turi būti taisyklės, kurios apimtų stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygas.
- 149 Be to, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 31 punkte, valstybės narės privalo ypač prižiūrėti, kad jų teisės aktai, skirti Direktyvos 91/676 perkėlimui užtikrinti, būtų aiškūs ir tikslūs.
- 150 Šiuo aspektu reikia pažymėti, pirma, kad Komisija tvirtina, o Prancūzijos Respublika šiuo aspektu neprieštarauja, kad kai kuriose departamentų veiksmų programose nėra jokių taisyklių, susijusių su stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygomis, grindžiamų nuolydžio kampu arba įvairiais faktoriais, į kuriuos, šios valstybės narės nuomone, reikėjo atsižvelgti. Be to, daugelyje departamentų veiksmų programų tik nurodomas 2001 m. kovo 6 d. nutarime įtvirtintas bendrasis principas, kad tręšti negalima esant sąlygoms, kai įvyksta nutekėjimas už tręšiamo žemės sklypo ribų.

- 151 Antra, nagrinėjant 2001 m. kovo 6 d. nutarimo atitinkamas nuostatas matyti, kad jame visų pirma tik draudžiama tręšti stačių šlaitų dirvas ir, antra, numatyta, kad veiksmų programose turi būti patikslinti atvejai, kada numatytas draudimas, atsižvelgiant į nutekėjimo už tręšiamo sklypo ribų riziką, arba šlaitų statusas procentais, kurį viršijus tręšti draudžiama.
- 152 Reikia konstatuoti, kad šios nuostatos yra tokio bendro pobūdžio, kad jos negali užpildyti veiksmų programų spragų ir todėl užtikrinti visiško Direktyvos 91/676 II priedo A dalies 2 punkto ir III priedo 1 dalies 3 punkto a papunkčio taikymo pakankamai aiškiai ir tiksliai, remiantis teisinio saugumo principo reikalavimais.
- 153 Šiomis aplinkybėmis konstatuotina, kad penktasis Komisijos kaltinimas yra pagrįstas.

Dėl šeštojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, taikomos kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 3 punktu ir III priedo 1 dalies 3 punkto a ir b papunkčiais, pažeidimu

Šalių argumentai

- 154 Šeštuoju kaltinimu Komisija, remdamasi mokslo duomenimis, kaltina Prancūzijos Respubliką nepriėmus taisyklių, draudžiančių tręšti visų rūšių trąšomis išalusią ar apsnigtą dirvą, nors toks tręšimas kelia didelę nutekėjimo ir nuplovimo riziką. Šiuo aspektu Komisija pažymi, kad 2001 m. kovo 6 d. nutarime numatyta, jog išalusių žemės tręšimas I ir III rūšies trąšomis ir apsnigtos žemės tręšimas I tipo trąšomis turi būti reglamentuojamas. Be to, pagal šį nutarimą leidžiama tręšti visomis trąšomis žemę, kurios tik paviršius išalęs dėl to, kad išalas ir atolaidis keičiasi per 24 valandas. Galiausiai, kai kurie ūkiai turi galimybę tręšti išalusią žemę suspausto mėšlo ir šiaudų mišiniu ir gyvulių mėšlo kompostu.
- 155 Prancūzijos Respublika į šį argumentą atsako, kad Direktyvoje 91/676 reikalaujama ne nuolat drausti tręšti apsnigtą ar išalusią žemę, bet tokį tręšimą reglamentuoti. Ji pripažįsta, kad, atsižvelgiant į riziką, kurią gali sukelti tręšimas esant tokioms sąlygoms, tokiems veiksmams turi būti taikomi griežti apribojimai. Tačiau ši valstybė narė mano, kad 2001 m. kovo 6 d. nutarime numatyti tokie apribojimai, nes išalusių žemės tręšimas II rūšies trąšomis ir apsnigtos žemės tręšimas II ir III rūšių trąšomis visais atvejais draudžiamas.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 156 Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje, taikomoje kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 3 punktu ir III priedo 1 dalies 3 punkto a ir b papunkčiais, reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi priemonių, skirtų tręšimui riboti, kai žemė išalusi ar apsnigta.
- 157 Be to, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 29 punkte, pagal minėtos direktyvos 5 straipsnio 3 dalies a punktą veiksmų programose turi būti atsižvelgiama į geriausias turimas mokslo žinias.
- 158 Šiuo atveju, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 144 punkte, pagal Komisijos Teisingumo Teismui pateiktą mokslinį tyrimą, kurio išvadų neginčijo Prancūzijos Respublika, bet kuriuo atveju negalima leisti tręšti išalusią ar apsnigtą dirvą. Iš tiesų, dėl išalusių ar apsnigtos dirvos ribojamas maistinių medžiagų prasiskverbimas į dirvą ir gerokai padidinama rizika, kad šios medžiagos vėliau bus perneštos į paviršinių vandenį, be kita ko, dėl nutekėjimo.
- 159 Be to, užteršimo rizika, kurios reikia bijoti tręšiant išalusią ar apsnigtą dirvą, nėra mažesnė, kai išalęs tik žemės paviršius dėl išalimo ir atolaidžio ciklo poveikio per 24 valandas. Priešingai, iš mokslinio tyrimo, nurodyto ankstesniame punkte, matyti, kad išalimo ir atolaidžio ciklai turi didelę įtaką mineralizacijos lygiui, nes dėl dirvos išalimo po jos atolaidžio sustiprėja azoto mineralizacija.

160 Todėl reikia laikyti pagrįstu Komisijos šeštąjį kaltinimą.

161 Atsižvelgiant į visas nurodytas aplinkybes, reikia konstatuoti, kad nepriėmusi priemonių, reikalingų, kad būtų užtikrintas visiškas ir tinkamas visų reikalavimų, tenkančių jai pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 1–3 ir 5 punktais, III priedo 1 dalies 1–3 punktais ir 2 dalimi, įvykdymas, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų, tenkančių jai pagal minėtą direktyvą tiek, kiek pagal nacionalinės teisės aktus, priimtus siekiant užtikrinti jos įgyvendinimą:

- nėra numatyti draudimo tręšti rudenį pasodintas lauko kultūras ir pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, I rūšies trąšomis laikotarpiai;
- draudimas tręšti pavasarį pasodintas lauko kultūras I rūšies trąšomis taikomas tik liepos ir rugpjūčio mėn.;
- draudimas tręšti rudenį pasodintas lauko kultūras II rūšies trąšomis taikomas tik laikotarpiu nuo lapkričio 1 d. iki sausio 15 d., o draudimas tręšti tas pačias kultūras III rūšies trąšomis netaikomas po sausio 15 d.;
- draudimas tręšti pavasarį pasodintas lauko kultūras II rūšies trąšomis netaikomas po sausio 15 d.;
- draudimas tręšti II rūšies trąšomis pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, taikomas tik nuo lapkričio 15 d., o draudimas tręšti III rūšies trąšomis minėtas pievas ir kalnuotuose regionuose nepratęsiamas iki vasario mėn. pabaigos;
- iki 2016 m. liepos 1 d. apskaičiuojant galimybę sandėliuoti galima atsižvelgti į tręšimo draudimo tvarkaraštį, neatitinkantį minėtos direktyvos reikalavimų;
- sandėliuoti suspausto mėšlo ir šiaudų mišinį lauke leidžiama 10 mėnesių;
- šiais teisės aktais neužtikrinama, kad ūkininkai ir kontrolės institucijos galėtų tinkamai apskaičiuoti azoto kiekį, kuris gali būti paskleistas siekiant užtikrinti tręšimo pusiausvyrą;
- tiek, kiek tai susiję su melžiamomis karvėmis, išmetamo azoto kiekis nustatytas remiantis su mėšlu išmesto azoto kiekiu, kuriuo neatsižvelgiama į skirtingą pieno gamybos apimtį, ir remiantis 30 % lakumo koeficientu;
- tiek, kiek tai susiję su kitais galvijais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
- tiek, kiek tai susiję su kiaulėmis, nenumatytas išmetamo azoto kiekis kietajam mėšlui;
- tiek, kiek tai susiję su naminiais paukščiais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant klaidingą 60 % lakumo koeficientą;
- tiek, kiek tai susiję su avimis, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
- tiek, kiek tai susiję su ožkomis, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
- tiek, kiek tai susiję su arkliais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
- tiek, kiek tai susiję su triušiais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 60 % lakumo koeficientą;

- minėtuose teisės aktuose nėra aiškių, tikslių ir objektyvių kriterijų, grindžiamų teisinio saugumo principo reikalavimais, dėl stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygų ir
- leidžiama tręšti išalusią žemę I ir III rūšių trąšomis, apsnigtą žemę I rūšies trąšomis, žemę, kurios tik paviršius išalęs dėl išalimo ir atolaidžio per 24 valandas ciklo poveikio, ir išalusią žemę suspaustu mėšlo ir šiaudų mišiniu ir gyvulių mėšlo kompostu.

162 Reikia atmesti likusią ieškinio dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 163 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Pagal šio straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Tačiau Teisingumo Teismas gali nuspręsti, kad, be savo bylinėjimosi išlaidų, šalis padengia dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų, jeigu tai pateisinama atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes.
- 164 Šiuo atveju, kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas iš Prancūzijos Respublikos, kurios dauguma argumentų buvo atmesta, reikia iš jos priteisti visas bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. Nepriėmusi priemonių, reikalingų, kad būtų užtikrintas visiškas ir tinkamas visų reikalavimų, tenkančių jai pagal 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių 5 straipsnio 4 dalį, taikomą kartu su šios direktyvos II priedo A dalies 1–3 ir 5 punktais, III priedo 1 dalies 1–3 punktais ir 2 dalimi, įvykdymas, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų, jai tenkančių pagal minėtą direktyvą, tiek, kiek pagal nacionalinės teisės aktus, priimtus siekiant užtikrinti jos įgyvendinimą:**
  - nėra numatyti draudimo tręsti rudenį pasodintas lauko kultūras ir pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, I rūšies trąšomis laikotarpiu;
  - draudimas tręsti pavasarį pasodintas lauko kultūras I rūšies trąšomis taikomas tik liepos ir rugpjūčio mėn.;
  - draudimas tręsti rudenį pasodintas lauko kultūras II rūšies trąšomis taikomas tik laikotarpiu nuo lapkričio 1 d. iki sausio 15 d., o draudimas tręsti tas pačias kultūras III rūšies trąšomis netaikomas po sausio 15 d.;
  - draudimas tręsti pavasarį pasodintas lauko kultūras II rūšies trąšomis netaikomas po sausio 15 d.;
  - draudimas tręsti II rūšies trąšomis pievas, pasėtas daugiau nei prieš šešis mėnesius, taikomas tik nuo lapkričio 15 d., o draudimas tręsti minėtas pievas ir kalnuotuose regionuose III rūšies trąšomis nepratešiamas iki vasario mėn. pabaigos;
  - iki 2016 m. liepos 1 d. apskaičiuojant galimybę sandėliuoti galima atsižvelgti į draudimo tręsti tvarkaraštį, neatitinkantį minėtos direktyvos reikalavimų;
  - sandėliuoti suspausto mėšlo ir šiaudų mišinį lauke leidžiama dešimt mėnesių;

- šiais teisės aktais neužtikrinama, kad ūkininkai ir kontrolės institucijos galėtų tinkamai apskaičiuoti azoto kiekį, kuris gali būti paskleistas siekiant užtikrinti tręšimo pusiausvyrą;
  - tiek, kiek tai susiję su melžiamomis karvėmis, išmetamo azoto kiekis nustatytas remiantis su mėšlu išmesto azoto kiekiu, kuriuo neatsižvelgiama į skirtingą pieno gamybos apimtį, ir remiantis 30 % lakumo koeficientu;
  - tiek, kiek tai susiję su kitais galvijais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
  - tiek, kiek tai susiję su kiaulėmis, nenumatytas išmetamo azoto kiekis kietajam mėšlui;
  - tiek, kiek tai susiję su naminiiais paukščiais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant klaidingą 60 % lakumo koeficientą;
  - tiek, kiek tai susiję su avimis, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
  - tiek, kiek tai susiję su ožkomis, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
  - tiek, kiek tai susiję su arkliais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 30 % lakumo koeficientą;
  - tiek, kiek tai susiję su triušiais, išmetamo azoto kiekis nustatomas taikant 60 % lakumo koeficientą;
  - minėtuose teisės aktuose nėra aiškių, tikslių ir objektyvių kriterijų, grindžiamų teisinio saugumo principo reikalavimais, dėl stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygų ir
  - leidžiama tręšti išalusią žemę I ir III rūšių trąšomis, apsnigtą žemę I rūšies trąšomis, žemę, kurios tik paviršius išalęs dėl išalimo ir atolaidžio per 24 valandas ciklo poveikio, ir išalusią žemę suspaustu mėšlo ir šiaudų mišiniu ir gyvulių mėšlo kompostu.
2. Atmesti likusią ieškinio dalį.
  3. Priteisti iš Prancūzijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.